

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование 6., „Аграрни науки и ветеринарна медицина: професионално направление 6.3 „Животновъдство“ научната специалност „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването“

Автор на дисертационния труд: Зорница Бойкова Петкова задочен докторант към катедра „Животновъдство“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: Съвременни тенденции при създаване на високомлечна популация овце в България и възможности за използване на Плевенската черноглава овца в селекционния процес.

Рецензент: проф.д-р Стайка Станева Лалева, Земеделски институт – Стара Загора, област на висше образование 6., „Аграрни науки и ветеринарна медицина: професионално направление 6.3 „Животновъдство“ научната специалност „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването“ определена за член на научното жури със заповед № РД-16-612/14.05.2025 год. от Ректора на АУ.

1. Кратко представяне на кандидата.

Зорница Бойкова Петкова е родена на 28.06.1984 г. в гр. Плевен. През 2003 г. завършва Професионална гимназия по Ветеринарна медицина „Проф. д-р Димитър Димитров“ гр. Ловеч, специалност „ Ветеринарен техник“. През 2007 г. завършва Аграрен Университет, гр. Пловдив, специалност: “Агроном-Животновъд”. Обучението си по магистърска програма завършва през 2008 г. в Тракийски университет, Аграрен факултет, като ѝ е присъдена образователно-квалификационна степен „Магистър“ с придобита професионална квалификация специалност: “Животновъдство-конен спорт”. От 2008 г до 2012 г работи като зооинженер към Национална асоциация по коневъдство, гр. София. От 2012 г до този момент работи като зооинженер към Асоциация на коневъдите в България. През 2017 г след успешно положен изпит е назначена за асистент в Институт по фуражни култури, гр. Плевен. Със заповед № РД -26-107/ 18.12.2018 г Зорница Петкова е зачислена в докторантура, задочно обучение към катедра „ Животновъдни науки“, Аграрен университет, Пловдив, научна

специалност „Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването“, професионално направление 6.3. „Животновъдство”

2. Актуалност на проблема.

Динамиката в социално-икономическото развитие на България извежда във фокуса на социума някои значими проблемни области, които стават все по-актуални и представляват научен интерес с висок потенциал за създаване на ново знание, базирано на традиции и природен фактор. Благоприятните природно-климатични условия/дадености за развитие на селското стопанство дефинират България като аграрна страна, с дълбоки социокултурни традиции и богат поколенчески опит в животновъдството. Като пример в това отношение може да се открие потенциалът на овцевъдството, в частност на автохтонните породи. Тяхното отглеждане като мотивация и практика е наследствен белег от социокултурните традиции от една страна, и възможност за преоткриване на техния потенциал като работещо решение за създаване на по-добра стопанска конюнктура, поминък, смекчаване на демографските процеси и възраждане на българското село, от друга. Разнообразието от нематериални ползи, които хората получават от местните породи животни, включва принос към културното наследство, идентичността, съществуването, завещанието и духовните ценности, както и важни роли в образованието, отдиха и естетиката на ландшафта. Освен това адаптивността, жизнеността и устойчивост към различни заболявания на автохтонните породи имат все по-голямо значение за потенциалното въздействие на изменението на климата върху настоящите животновъдни системи в световен мащаб.

Географското положение на България и климатичните особености са предпоставки за значителния брой автохтонни породи овце у нас. От тях само две са млечно направление – Плевенска черноглава и Местна старозагорска, които са база за създаване на млечна популация овце в България. Плевенската черноглава овца, като порода с висока адаптивност и жизненост, участва във всички схеми в селекционния процес при създаване на високомлечна популация овце у нас.

Дисертационният труд на Зорница Петкова е едно комплексно проучване на породата Плевенска черноглава овца и възможностите за използването ѝ при създаване на популация овце, съчетаваща висока млечност и плодовитост. Той може да бъде в основата на селекционен процес за презръщане на породата Плевенска черноглава овца в специализирана порода за мляко и за производство на специфични млечни продукти с висока добавена стойност и ефективност на стопанствата.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта е ясно и точно формулирана, а поставените пет основни задачи обезпечават нейното изпълнение. За по-голяма прецизност към всяка задача има формулирани и подзадачи. За разработването на настоящия дисертационен труд са използвани данни от отчетите на “Асоциация за развъждане на млечни породи овце” и сдружение “Асоциация за развъждане на Плевенска черноглава овца”, както и племенните записи на двете развъдни организации от създаването им; анализи и отчети на ИАСРЖ; данни от информационните системи на Българската агенция по безопасност на храните; годишни отчети на Министерство на земеделието и храните.

В изследването са включени 30 стада от породата СПБМ. В Северна България са разположени 23 от фермите, като са обособени 4 региона – 1. Русе и Разград, 2- Плевен и Ловеч, 3- Велико Търново, 4- Монтана В Южна България в анализа са включени 7 ферми – 5 в Хасковска област и по една в Старозагорска и Кърджалийска. Допълнително е проучена и млечността на цялата контролирана от Асоциацията популация за 2019г., като са обработени 10281 записа на овце майки от 132 стада.

От породата Плевенска черноглава овца в изследването са включени 5 моделни ферми- две в Плевенска област, една в Пазарджишка област, една в Сливенска област и стадото на Земеделски институт- Стара Загора. За периода 2020 – 2023 г са контролирани общо 1544 овце на първа и втора лактация.

За проучване възможностите за използване на високотръвни кръстоски на породата Плевенска черноглава с породата Асаф е проведен опит с 85 овце / F4 - кръстоски/ в овцефермата на Галина Мирчева в село Петърница, област Плевен през 2021 година.

Лабораторните изследвания за химичен състав и технологични свойства на млякото, както и анализите на кръв са извършени със съвременна апаратура, гарантираща точност и прецизност при съответните анализи. Статистическата обработка е извършена с математически модели и софтуери, които се използват от водещи учени в тази област. Използваните от дисертантката методически подходи при разработването на дисертационния труд са правилни, което според мен е показател за много добрата й теоретична подготовка, за придобити умения за планиране и провеждане на експерименти, за анализ и интерпретация на получените резултати.

4, Онагледеност и представяне на получените резултати.

Дисертацията е написана на много добър стил и език и е избран най-подходящия начин за онагледяване. По обем и структура представения дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение. Общият обем на дисертационния труд е 185 стр., от които: Въведение – 2 ; Преглед на литературата -27; Цел и задачи – 2; Материал и методи – 10; Резултати и обсъждане – 108; изводи и препоръки – 3; използвана литература – 29. Значителният обем на получените резултати са представени в 53 таблици, 30 фигури и 12 снимки.

5.Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Резултатите от големия брой методично правилно проведени изследвания и анализи са насочени към основната цел на дисертационния труд, а именно да се проучат съвременните тенденции в развитието на млечното овцевъдство и възможностите за използването на Плевенската черноглава овца в породообразователния процес. Интерпретацията на получените резултати е направена професионално, задълбочено и много точно. Резултатите от различните анализи са дискутирани и подкрепени с данни на водещи учени през последните години.

Използвани са 302 литературни източници, от които 57 на кирилица и 245 на латиница. Основната част от цитираните литературни източници са от последните пет години. Това според мен е показател за добрата литературна осведоменост на докторантката, уменията ѝ да борави с научна литература и много добра научна подготовка.

На база получените резултати са формирани 13 извода и четири препоръки, които могат да бъдат добра основа за разработване на развъдни стратегии и политики за използването на Плевенската черноглава овца като основа при кръстосване с кочове от специализирани породи за мляко за създаване на популация овце с висока млечност, плодовитост и адаптивност. Резултатите от дисертационния труд на Зорница Петкова могат да бъдат база и за провеждане на научнообоснована целенасочена селекция по млечност при Плевенска черноглава овца и превръщането ѝ в специализирана порода за мляко по примера на породата Лакон. Данните за химичния състав на млякото и технологичните му свойства според мен са много ценни за производство на специфични млечни продукти с висока добавена стойност и повишаване ефективността на стопанствата.

6. Приноси на дисертационния труд.

С разработването на настоящия дисертационен труд Зорница Петкова прави редица научни и научно-приложни приноси. Позволявам си да отбележа следните:

Научни приноси

1. Установени са значителни различия в мастнокиселинния профил на мляко и млечни продукти от Плевенска черноглава овца и нейни висококръвни кръстоски с Асаф.
2. Установени са нелинейни изменения при производство на млечни продукти от млякото на чистопородните животни и кръстоските. Установено е, че млякото на овцете от породата Плевенска черноглава овца повишава биологичната си пълноценност при преработка в Българско бяло саламурено сирене, а на кръстоските с Асаф- при производство на кисело мляко.

Научно-приложни приноси

1. Извършен е анализ на състоянието и тенденциите на развитие на обособена, в селекционно отношение, част от Синтетичната популация българска млечна. Установено е, че през последните години се наблюдава стабилизиране на популацията по отношение на броя на стадата и контролираните животни.
2. Направен е анализ на състоянието и тенденциите на развитие на Плевенската черноглава овца. Установено е, че през последните 7 години контролираната част от популацията е с устойчива тенденция за намаляване.
3. Установено е, че кръстосването на Плевенската черноглава овца с източнофризийски кочове не води до повишаване на млечността.
4. Използването на кочове АСАФ при животни от породата Плевенската черноглава овца е ефективно и висококръвните кръстоски са с висок потенциал за млечност и при интензивна технология на отглеждане могат успешно да се използват за целогодишно производство на мляко у нас

7. Критични бележки и въпроси.

Дисертантката се е съобразила с моите критични бележки от предварителните съждения, поради което нямам такива за представения ми за рецензиране дисертационен труд.

8. Публикувани статии и цитирания.

Зорница Петкова представя четири научни публикации, като в три от тях е водещ автор.

Статиите отразяват част от получените резултати от изследванията в представения дисертационен труд. С посочените научни публикации докторантката превишава изискванията от минимум 30 точки, съгласно ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на усвоените и приложените от докторантката, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Зорница Бойкова Петкова образователната и научна степен **„доктор“** по научната специалност научна специалност: **„Развъждане на селскостопанските животни, биология и биотехника на размножаването“**, професионално направление: **6.3. Животновъдство**, област на висше образование: **6. Аграрни науки и ветеринарна медицина**

Дата 25.06.2025г
Стара Загора

Подписите в този документ са заличени

във връзка с чл.4, т.1 от Регламент (ЕС) 2016/679

(Общ Регламент относно защитата на данни).